

Πρόληψη της αυτοκτονίας

Μια πηγή ενημέρωσης
για τους επαγγελματίες των Μέσων
Μαζικής Ενημέρωσης

 Κλίμακα
Φορέας Ανάπτυξης Ανθρώπινου
& Κοινωνικού Κεφαλαίου
για την Αντιμετώπιση
του Κοινωνικού Αποκλεισμού

ΚΕΝΤΡΟ ΗΜΕΡΑΣ
ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΛΗΨΗ
ΤΗΣ ΑΥΤΟΚΤΟΝΙΑΣ

1018 24ωρη γραμμή
παρέμβασης
για την αυτοκτονία
ΜΕ ΑΣΤΙΚΗ ΧΡΕΩΣΗ

Πρόληψη της αυτοκτονίας

Μια πηγή ενημέρωσης
για τους επαγγελματίες των Μέσων
Μαζικής Ενημέρωσης

 Κλίμακα

Φορέας Ανάπτυξης Ανθρώπινου
& Κοινωνικού Κεφαλαίου
για την Αντιμετώπιση
του Κοινωνικού Αποκλεισμού

ΚΕΝΤΡΟ ΗΜΕΡΑΣ
ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΛΗΨΗ
ΤΗΣ ΑΥΤΟΚΤΟΝΙΑΣ

1018 24ωρη γραμμή
παρέμβασης
για την αυτοκτονία

ΜΕ ΑΣΤΙΚΗ ΧΡΕΩΣΗ

**Εκδόθηκε από τον Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας το 2008 με τίτλο:
Preventing Suicide: a resource for media professionals**

© Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας, 2008

Ο Γενικός Διευθυντής του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας παραχώρησε τα δικαιώματα για έχει την έκδοση στα ελληνικά στο Κέντρο για την Πρόληψη της Αυτοκτονίας της ΚΛΙΜΑΚΑ που την αποκλειστική ευθύνη αυτής της έκδοσης

Copyright για την ελληνική έκδοση

© Κλίμακα - Κέντρο για την Πρόληψη της Αυτοκτονίας, 2013

Η παρούσα έκδοση είναι διαθέσιμη και σε ηλεκτρονική μορφή στην ιστοσελίδα της Κλίμακα www.suicide-help.gr και www.klimaka.org.gr

Πίνακας περιεχομένων

Πρόλογος για την ελληνική έκδοση	5
Πρόλογος του Π.Ο.Υ.	6
Σύντομες συστάσεις για τους επαγγελματίες των Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης	8
Εισαγωγή	9
Στοιχεία για τον μιμητισμό	11
Υπεύθυνη Δημοσιογραφία	12
Αξιοποιείτε την ευκαιρία να εκπαιδεύσετε το κοινό για την αυτοκτονία	12
Αποφύγετε τη γλώσσα που προκαλεί εντυπώσεις ή εκλογικεύει την αυτοκτονία, ή την παρουσιάζει ως μια λύση στα προβλήματα	12
Αποφύγετε την εξέχουσα τοποθέτηση κι αδικαιολόγητη επανάληψη ειδήσεων αυτοκτονίας	13
Αποφύγετε τη λεπτομερή περιγραφή του τρόπου που χρησιμοποιήθηκε σε μία απόπειρα ή θάνατο από αυτοκτονία	14
Αποφύγετε την παροχή λεπτομερών πληροφοριών σχετικά με το μέρος μιας απόπειρας ή μιας αυτοκτονίας	14
Διατυπώστε τα πρωτοσέλιδα με προσοχή	15
Χρησιμοποιήστε με προσοχή φωτογραφικό και τηλεοπτικό υλικό	15
Να αναφέρετε αυτοκτονίες διασήμων με ιδιαίτερη προσοχή	15
Να δείχνετε δέουσα προσοχή σε όσους πενθούν λόγω αυτοκτονίας	16
Να παρέχετε πληροφορίες για το που μπορεί κάποιος να αναζητήσει βοήθεια	16
Να αναγνωρίσετε ότι και οι επαγγελματίες των ΜΜΕ μπορούν να επηρεαστούν από ειδήσεις σχετικές με αυτοκτονία	16
Πηγές έγκυρης πληροφόρησης	17
Άλλες μορφές/είδη Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης	19
Παράρτημα 1: Μια επισκόπηση της επιστημονικής βιβλιογραφίας σχετικά με τη μιμητική αυτοκτονία	20
Βιβλιογραφικές αναφορές	23

Πρόλογος για την ελληνική έκδοση

Πολλά χρόνια πριν σε ένα απομακρυσμένο νησί της χώρας μας συνέβησαν δυο θάνατοι. Σύμφωνα με τα πιστοποιητικά θανάτου και οι δυο θάνατοι οφειλόταν σε ατύχημα, ο ένας προκλήθηκε από πτώση και ο άλλος από δηλητηρίαση. Άτυπα, όλοι γνωρίζαμε ότι επρόκειτο για αυτοκτονίες...

Το γεγονός αυτό άλλαξε τον τρόπο με τον οποίο παρεμβαίναμε ψυχιατρικά μέχρι τότε και κινητοποιήσε δημιουργικά όλη την επιστημονική μας ομάδα. Πολύ σύντομα, οι επαγγελματίες ψυχικής υγείας, που αποτελούσαν την εν λόγω επιστημονική ομάδα, ακολούθησαν νέες διαδρομές προσπαθώντας να κατανοήσουν τα κίνητρα του ατόχειρα. Σε εκείνο το χρονικό σημείο ένας νέος – για την Ελλάδα – επιστημονικός κλάδος, η ψυχολογική αυτοψία, άρχισε να παίρνει σάρκα και οστά. Στο πλαίσιο αυτό η κατανόηση δεν αφορούσε μόνο τα κίνητρα του ατόχειρα αλλά και το περιβάλλον του, την αμηχανία και τις ενοχές που βιώνει συχνά ο κοινωνικός περίγυρος, τις ηθικές αναστολές της Εκκλησίας, τις οικονομικές προεκτάσεις του ζητήματος, ακόμα και τα προβλήματα που προκύπτουν σχετικά με το αν ένας αυτοπροκαλούμενος θάνατος θα καταγραφεί ως αυτοκτονία ή ως ατύχημα.

Στην προσπάθεια μας να κατανοήσουμε όσα περιγράφονται παραπάνω τείναμε να παρασυρθούμε από δικές μας εσωτερικές συγκρούσεις και πιστεύω που πολλές φορές μας ωθούσαν να λάβουμε ακραίες θέσεις και να αποδώσουμε την αυτοκτονία σε μονοδιάστατους λόγους, σε οικονομικά προβλήματα, σε έναν χωρισμό ή σε μια διαταραχή. Κατάλαβα όμως, ότι ο μόνος δρόμος που μπορεί να φέρει αποτέλεσμα στην μελέτη και κατανόηση της αυτοκτονίας είναι αυτός της επιστήμης. Ξεφύγαμε από το στίγμα, προσεγγίσαμε την αυτοκτονία σαν ένα πολυπαραγοντικό φαινόμενο προσπαθώντας να δούμε τον ρόλο που διαδραματίζουν όλες οι συνιστώσες: η θρησκεία, η φτώχεια, η ψυχική διαταραχή, η οικογένεια, η σωματική υγεία κ.ο.κ. Η γνώση μας για το θέμα αυτό εμπλουτίζεται καθημερινά μέσα από συνεργασίες που άλλοτε θα φάνταζαν παράδοξες. Συνεργασίες που αφορούν ένα ετερόκλητο πλήθος φορέων, επαγγελματιών της υγείας, αστυνομικούς, υπαλλήλους των γραφείων τελετών, δημοσιογράφους, σωφρονιστικούς υπαλλήλους, εκπαιδευτικούς κλπ. αλλά ακόμα και απλούς ανθρώπους που πενθούν την αυτοκτονία ενός κοντινού τους προσώπου.

Γνωρίζουμε πλέον, ότι το 90 – 95 % των αυτοκτονιών θα μπορούσε να είχε αποτραπεί αν διαθέταμε γνώση, αν το στίγμα δεν μας εμπόδιζε στην κατάκτηση της γνώσης και αν αναλαμβάναμε όλοι μαζί την συλλογική ευθύνη που φέρει η πρόληψη της αυτοκτονίας. Πιστεύοντας ότι το παρόν εγχειρίδιο του Π.Ο.Υ. μπορεί να συμβάλει προς την κατεύθυνση αυτή, αναλάβαμε την έκδοση του στα ελληνικά προκειμένου να διανεμηθεί στα Μ.Μ.Ε. της χώρας μας.

Κατσαδώρας Κυριάκος

Ψυχίατρος

Επιστημονικός Διευθυντής

του Κέντρου Πρόληψης της Αυτοκτονίας

ΚΛΙΜΑΚΑ

Πρόλογος του Π.Ο.Υ

Η αυτοκτονία είναι ένα σοβαρό πρόβλημα δημόσιας υγείας που απαιτεί την προσοχή μας, αλλά η πρόληψη και ο έλεγχος της – δυστυχώς – δεν αποτελούν εύκολο καθήκον. Οι πιο πρόσφατες έρευνες φανερώνουν ότι η πρόληψη της αυτοκτονίας, παρόλο που είναι δυνατή, περιλαμβάνει μια ολόκληρη σειρά δραστηριοτήτων, οι οποίες κυμαίνονται από την παροχή των καλύτερων δυνατών συνθηκών για την ανατροφή των παιδιών και των νέων μέχρι την αποτελεσματική θεραπεία των ψυχιατρικών διαταραχών και τον περιβαλλοντικό έλεγχο των παραγόντων κινδύνου. Η κατάλληλη διάχυση πληροφοριών και η ενημέρωση του κοινού είναι ουσιαστικά στοιχεία για την επιτυχία των προγραμμάτων πρόληψης της αυτοκτονίας.

Το 1999, ο Π.Ο.Υ. ξεκίνησε το πρόγραμμα SUPRE (Πρόληψη της Αυτοκτονίας), την παγκόσμια πρωτοβουλία του για την πρόληψη της αυτοκτονίας. Αυτό το εγχειρίδιο ανήκει σε μια σειρά πηγών ενημέρωσης, τα οποία έχουν προετοιμαστεί και εκδοθεί ως μέρος του Προγράμματος SUPRE και απευθύνεται σε συγκεκριμένες κοινωνικές και επαγγελματικές ομάδες, οι οποίες έχουν ιδιαίτερη σχέση με την πρόληψη της αυτοκτονίας. Το αναθεωρημένο εγχειρίδιο είναι προϊόν μιας συνεχούς συνεργασίας του Π.Ο.Υ. και του Διεθνούς Οργανισμού για την Πρόληψη της Αυτοκτονίας (International Association for Suicide Prevention, IASP). Αποτελεί έναν σύνδεσμο σε μια μακρά και διαφοροποιημένη αλυσίδα ατόμων και ομάδων, συμπεριλαμβανομένων των επαγγελματιών ψυχικής υγείας, των εκπαιδευτικών, των κοινωνικών υπηρεσιών, των κυβερνήσεων (τοπικών αρχών), των νομοθετών, των υπεύθυνων επικοινωνίας των κοινωνικών υπηρεσιών, των οργάνων τήρησης της τάξης, των οικογενειών και των κοινοτήτων.

Είμαστε ιδιαίτερως ευγνώμονες απέναντι στον καθηγητή **Diego De Leo** του Griffith University, Brisbane, Queensland, Australia, ο οποίος είχε προετοιμάσει μια προηγούμενη μορφή αυτού του εγχειριδίου. Θα θέλαμε επίσης να ευχαριστήσουμε την **Dr Lakshmi Vijayakumar**, SNEHA, Chennai, India, για τη βοήθεια της στην τεχνική επιμέλεια. Το κείμενο εξετάστηκε ακολούθως από τα κάτωθι αναφερόμενα μέλη του Διεθνούς Δικτύου για την Πρόληψη της Αυτοκτονίας του Π.Ο.Υ., στα οποία είμαστε ευγνώμονες:

Dr **Sergio Pérez Barrero**, Hospital de Bayamo, Granma, Cuba

Dr **Annette Beautrais**, Christchurch School of Medicine, Christchurch, New Zealand

Dr **Ahmed Okasha**, Ain Shams University, Cairo, Egypt

Professor **Lourens Schlebusch**, University of Natal, Durban, South Africa

Professor **Jean-Pierre Soubrier**, Groupe Hospitalier Cochin, Paris, France

Dr **Airi Värnik**, Tartu University, Tallinn, Estonia

Professor **Danuta Wasserman**, National Centre for Suicide Research and Control, Stockholm, Sweden

Dr **Shutao Zhai**, Nanjing Medical University Brain Hospital, Nanjing, China.

Η τωρινή αναθεωρημένη μορφή αυτού του εγχειριδίου υλοποιήθηκε από το Media Task Force της IASP. Θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε τους ακόλουθους ειδικούς για τη συνεισφορά τους στην αναβάθμιση κι αναθεώρηση αυτής της έκδοσης:

Ms **Jane Arigho**, Headline, Dublin, Ireland

Dr **Loraine Barnaby**, Department of Community Health and Psychiatry, University of the West Indies, Mona, Jamaica

Associate Professor **Annette Beautrais**, Canterbury Suicide Project, Christchurch School of Medicine and Health Sciences, University of Otago, Christchurch, New Zealand

Professor **RWarwick Blood**, School of Professional Communication, University of Canberra, Canberra, Australia

Professor **Thomas Bronisch**, Max-Planck-Institute of Psychiatry, Munich, Germany

Dr **Sunny Collings**, Social Psychiatry and Population Mental Health Research Unit, University of Otago, Wellington School of Medicine and Health Sciences, Christchurch, New Zealand

Dr **John Connolly**, Irish Association of Suicidology, Dublin, Ireland

Mr **Nico De fauw**, Flemish Working Group on Suicide Survivors, Gent, Belgium

Dr **Elmar Etzersdorfer**, Furtbachkrankenhaus, Klinik für Psychiatrie und Psychotherapie, Stuttgart, Germany

Mr **King-wa Fu**, Centre for Suicide Research and Prevention, University of Hong Kong, China, Hong Kong SAR

Dr **Gururaj Gopalakrishna**, National Institute of Mental Health and Neurosciences, Bangalore, India

Professor **Keith Hawton**, Centre for Suicide Research, Oxford University, Oxford, United Kingdom

Dr **Henning Herrestad**, Suicide Research and Prevention Unit, University of Oslo, Oslo, Norway

Dr **Karolina Kryszynska**, School of Medicine, University of Queensland, Brisbane, Australia

Ms **Ann Luce**, Cardiff University, Cardiff, United Kingdom

Dr **Thomas Niederkrotenthaler**, Institute of Medical Psychology, Center for Public Health, Medical University of Vienna, Vienna, Austria

Dr **Paul Yip**, Centre for Suicide Research and Prevention, University of Hong Kong, China, Hong Kong SAR.

Η συνεργασία της IASP με τον Π.Ο.Υ. σε δραστηριότητες σχετικές με την πρόληψη της αυτοκτονία εκτιμάται ιδιαίτερα.

Οι σχετικές πηγές ενημέρωσης διανεμήθηκαν σε ευρεία κλίμακα, με την ελπίδα ότι θα μεταφραστούν και θα προσαρμοστούν στις τοπικές συνθήκες – μια προϋπόθεση για την αποτελεσματικότητά τους. Τα σχόλια και τα αιτήματα για άδεια μετάφρασης και προσαρμογής του υλικού θα είναι καλοδεχούμενα.

Alexandra Fleischmann, Scientist

José M Bertolote, Coordinator

*Management of Mental and Brain Disorders
Department of Mental Health and Substance Abuse*

Brian L Mishara, President

*International Association
for Suicide Prevention*

Σύντομες συστάσεις για επαγγελματίες των μέσων μαζικής ενημέρωσης

Αξιοποιήστε την ευκαιρία να εκπαιδεύσετε το κοινό για την αυτοκτονία.

Αποφύγετε τη χρήση λεξιλογίου που προκαλεί εντυπωσιασμό του κοινού ή που εκλογικεύει την αυτοκτονία ή την προβάλλει ως λύση διαφόρων προβλημάτων.

Αποφύγετε την εξέχουσα τοποθέτηση ειδήσεων αυτοκτονίας και την αδικαιολόγητη επανάληψη.

Αποφύγετε τη λεπτομερή περιγραφή του θανατηφόρου μέσου που χρησιμοποιήθηκε σε μία απόπειρα ή σε έναν θάνατο από αυτοκτονία.

Αποφύγετε την παροχή λεπτομερών πληροφοριών σχετικά με τον τόπο μιας απόπειρας αυτοκτονίας ή μιας αυτοκτονίας.

Διατυπώστε τα πρωτοσέλιδα με προσεκτικό λόγο.

Χρησιμοποιήστε φωτογραφικό και τηλεοπτικό υλικό με ιδιαίτερη προσοχή.

Προσεκτική αναφορά αυτοκτονιών διασήμων προσώπων.

Δείξτε ιδιαίτερη έμφαση σε όσους πενθούν μια αυτοκτονία.

Παρέχετε ακριβείς πληροφορίες για τις υπηρεσίες υποστήριξης.

Λάβετε σοβαρά υπ' όψιν σας ότι και οι ίδιοι οι επαγγελματίες των ΜΜΕ ενδέχεται να επηρεαστούν από ειδήσεις σχετικές με θανάτους από αυτοκτονία.

Εισαγωγή

Η αυτοκτονία είναι ένα σημαντικό πρόβλημα δημόσιας υγείας με βαθιές κοινωνικές, συναισθηματικές και οικονομικές προεκτάσεις. Παγκοσμίως καταγράφονται ένα εκατομμύριο αυτοκτονίες τον χρόνο και υπολογίζεται ότι περίπου έξι άνθρωποι επηρεάζονται από κάθε θάνατο αυτόχειρα.

Μπορεί οι παράγοντες που συμβάλουν στην αυτοκτονία και την πρόληψη της να είναι πολύπλοκοι και να μην έχουν κατανοηθεί πλήρως, αλλά υπάρχουν αρκετά στοιχεία, τα οποία καταδεικνύουν ότι τα ΜΜΕ παίζουν καθοριστικό ρόλο σε αυτήν. Από τη μια μεριά, υπάρχουν ευάλωτοι άνθρωποι που μπορεί να επηρεάζονται και να εκδηλώνουν μιμητικές συμπεριφορές από την αναφορά των αυτοκτονιών στα ΜΜΕ, ιδιαίτερα αν η κάλυψη είναι εκτενής, έντονη, με όρους εντυπωσιασμού ή αν ο τρόπος αυτοκτονίας περιγράφεται λεπτομερώς. Από την άλλη, η παρουσίαση ειδήσεων με δημοσιογραφική υπευθυνότητα μπορεί να συμβάλει στην εκπαίδευση του κοινού ως προς την αυτοκτονία και να προάγει τη συμπεριφορά αναζήτησης βοήθειας αυτών που διατρέχουν κίνδυνο αυτοκτονίας.

Αυτή η πηγή ενημέρωσης αναφέρει περιληπτικά στοιχεία σχετικά με το αντίκτυπο των ειδήσεων περί αυτοκτονίας που προβάλλονται στα ΜΜΕ. Βασιζόμενη σε αυτά τα στοιχεία, αυτή η πηγή ενημέρωσης παρέχει πληροφόρηση για τους επαγγελματίες των ΜΜΕ στο πώς να δημοσιεύουν μια αυτοκτονία κι αντίστοιχα ενθαρρύνει την προσεκτική περιγραφή της. Αναγνωρίζει επίσης ότι υπάρχουν φορές που μια αυτοκτονία θα πρέπει να δημοσιευθεί λόγω της ειδησεογραφικής της αξίας (newsworthiness) και παράλληλα προτείνει ποιος είναι ο πιο ακριβής, υπεύθυνος και δεοντολογικά σωστός τρόπος δημοσίευσης.

Αυτή η πηγή ενημέρωσης αναγνωρίζει ότι η δημοσίευση των αυτοκτονιών διαφέρει από χώρα σε χώρα ή ακόμα και στο εσωτερικό της ίδιας χώρας. Υπάρχουν πολιτισμικές διαφορές σχετικά με το τι είναι κατάλληλο να αναφερθεί και στο πώς αξιολογείται η πληροφορία για μια αυτοκτονία. Η παρούσα πηγή σχεδιάστηκε για την παροχή γενικών κατευθυντήριων γραμμών, αλλά οι επαγγελματίες των ΜΜΕ ενθαρρύνονται στο να εργαστούν με τις τοπικές κοινότητες για την πρόληψη της αυτοκτονίας και να χρησιμοποιήσουν τοπικές κατευθυντήριες γραμμές οπουδήποτε είναι δυνατόν.

Το εγχειρίδιο σχεδιάστηκε για επαγγελματίες των ΜΜΕ που εργά-

ζονται σε εφημερίδες, τηλεόραση, ραδιόφωνο και διαδίκτυο. Η πλειοψηφία των συστάσεων σχετίζονται με τα δημοσιεύματα όλων των μέσων, αλλά μερικές από αυτές έχουν σχέση με τα έντυπα μέσα μόνο.

Στοιχεία για τον μιμητισμό

Πάνω από 50 έρευνες στις μιμητικές αυτοκτονίες έχουν διεξαχθεί και συστηματικές βιβλιογραφικές ανασκοπήσεις έχουν δείξει με αρκετή συνέπεια ότι: οι δημοσιεύσεις αυτοκτονιών στα ΜΜΕ μπορεί να οδηγήσουν στον μιμητισμό αυτοκτονικών συμπεριφορών. Αυτές οι έρευνες έχουν επίσης παρατηρήσει ότι ο μιμητισμός είναι πιο εμφανής κάτω από ορισμένες συνθήκες συγκριτικά με άλλες. Ποικίλλει ανάλογα με τη χρονική περίοδο, κορυφώνεται εντός τριών ημερών και σταθεροποιείται περίπου στις δύο εβδομάδες, αλλά πολλές φορές διαρκεί περισσότερο. Σχετίζεται με την ποσότητα και την ένταση της κάλυψης του γεγονότος. Η επανειλημμένη δημοσίευση και οι «υψηλής επίδρασης» ειδήσεις έχουν τον πιο υψηλό συσχετισμό με τις μιμητικές συμπεριφορές. Επιτείνεται όταν το άτομο που περιγράφεται στο δημοσίευμα κι ο αναγνώστης/τηλεθεατής είναι παρόμοιοι κατά κάποιον τρόπο, ή όταν το άτομο της είδησης είναι διάσημο και χαιρεί εκτίμησης από τον αναγνώστη ή τηλεθεατή. Συγκεκριμένες πληθυσμιακές ομάδες (π.χ., νέοι, άτομα που πάσχουν από κατάθλιψη) είναι ιδιαίτερα ευάλωτες στην εκδήλωση μιμητικών αυτοκτονικών συμπεριφορών. Τέλος, και πιθανόν το πιο σημαντικό, είναι ότι η εκτενής περιγραφή μιας συγκεκριμένης μεθόδου αυτοκτονίας μπορεί να αυξήσει αυτοκτονικές συμπεριφορές ακριβώς με την ίδια μέθοδο.

Μια πιο λεπτομερής περιγραφή της σχετικής βιβλιογραφίας δίνεται στο παράρτημα 1.

Υπεύθυνη δημοσιογραφία

Αξιοποιείστε την ευκαιρία για να εκπαιδεύσετε το ευρύ κοινό σχετικά με την αυτοκτονία

Παρότι υπάρχουν πολλές εσφαλμένες αντιλήψεις σχετικά με την αυτοκτονία, τα Μ.Μ.Ε. μπορούν να συμβάλλουν στην κατάρριψη διαφόρων μύθων. Οι παράγοντες που οδηγούν ένα άτομο στην αυτοκτονία είναι συνήθως πολλαπλοί και πολύπλοκοι και δεν θα πρέπει να γίνεται αναφορά σε αυτούς με απλουστευτικό τρόπο. Η αυτοκτονία ποτέ δεν είναι η συνέπεια ενός μόνο παράγοντα ή συμβάντος. Η ψυχική ασθένεια είναι ένας ισχυρός προγνωστικός παράγοντας της αυτοκτονίας. Η παρορμητικότητα παίζει επίσης έναν πολύ σημαντικό ρόλο. Διάφορες ψυχικές διαταραχές, όπως η κατάθλιψη και οι διαταραχές χρήσης ουσιών, μπορούν να επηρεάσουν την ικανότητα ενός ατόμου να αντιμετωπίσει τους διάφορους στρεσογόνους παράγοντες της ζωής και τις διαπροσωπικές του συγκρούσεις. Πολιτιστικοί, γενετικοί και κοινωνικοοικονομικοί παράγοντες θα πρέπει επίσης να ληφθούν υπόψη. Σχεδόν πάντα, είναι παραπλανητική η απόδοση μιας αυτοκτονίας σε ένα μεμονωμένο γεγονός, όπως η αποτυχία σε εξετάσεις ή η διακοπή μιας σχέσης, ιδιαίτερα σε περιστάσεις όπου ο θάνατος δεν έχει ακόμα πλήρως διερευνηθεί. Η αυτοκτονία σίγουρα δεν θα πρέπει να απεικονίζεται ως ένας τρόπος αντιμετώπισης προσωπικών προβλημάτων. Η πολυπλοκότητα της πράξης έχει καταστροφικές συνέπειες για τα μέλη της οικογένειας και τους φίλους (του αυτόχειρα), αφήνοντας τους συχνά να αναζητούν τις αιτίες και να αναρωτιούνται εάν υπήρχαν κάποια σημάδια που είχαν παραγνωρίσει, να πενθούν για την απώλεια τους και να αισθάνονται ενοχή, θυμό, στίγμα και εγκατάλειψη. Δημοσιεύματα αυτοκτονιών που πραγματεύονται μερικές από αυτές τις επιπτώσεις θα ήταν χρήσιμες στην περαιτέρω εκπαίδευση του κοινού.

Αποφύγετε τη γλώσσα που προκαλεί εντυπώσεις ή εκλογικεύει την αυτοκτονία, ή την παρουσιάζει ως μια λύση στα προβλήματα

Ίσως περισσότερο από τον καθένα, οι επαγγελματίες των Μ.Μ.Ε. αναγνωρίζουν τη σημασία της γλώσσας στη μετάδοση εννοιολογικών αποχρώσεων. Η γλώσσα που μεταδίδει το μήνυμα ότι η αυτοκτονία

είναι ένα σημαντικό πρόβλημα δημόσιας υγείας θα χρησίμευε στην εκπαίδευση της κοινότητας. Μια τέτοια γλώσσα δεν θα πρέπει να παρουσιάζει την αυτοκτονία εντυπωσιασθηρικά. Θα πρέπει να χρησιμοποιούνται κατά προτίμηση εκφράσεις όπως «αυξανόμενα ποσοστά», έναντι υπερβολικών φράσεων όπως «επιδημία αυτοκτονιών», ενώ παράλληλα θα πρέπει να γίνεται με προσοχή η χρήση της λέξης «αυτοκτονία» στα πρωτοσέλιδα.

Θα πρέπει να αποφεύγεται η γλώσσα που παραπληροφορεί το κοινό σχετικά με την αυτοκτονία ή την εκλογικεύει. Ακόμη, η μεταφορική χρήση της λέξης «αυτοκτονία» - όπως π.χ. η φράση «πολιτική αυτοκτονία» - μπορεί να προκαλέσει την απευαισθητοποίηση του κοινού, όσον αφορά τη σοβαρότητά της αυτοκτονίας. Εκφράσεις όπως «αποτυχημένη αυτοκτονία», υπονοούν ότι ο θάνατος είναι ένα επιθυμητό αποτέλεσμα και δεν θα έπρεπε επίσης να χρησιμοποιούνται. Άλλες εναλλακτικές φράσεις, όπως «μη θανατηφόρα απόπειρα αυτοκτονίας» είναι πιο ακριβείς και πιο δύσκολα μπορούν να παρερμηνευτούν. Η φράση «διέπραξε αυτοκτονία» δεν θα πρέπει να χρησιμοποιείται επειδή υπονοεί εγκληματικότητα (διάπραξη εγκλήματος), συμβάλλοντας έτσι στη διατήρηση του στίγματος που βιώνουν εκείνοι που έχασαν ένα αγαπημένο τους πρόσωπο λόγω αυτοκτονίας και αποθαρρύνοντας τα αυτοκτονικά άτομα από την αναζήτηση βοήθειας. Αντί γι' αυτό θα πρέπει να αναφέρεται ως «θάνατος λόγω αυτοκτονίας». Σημειώνεται ότι η αυτοκτονία παραμένει ποινικό αδίκημα σε μερικές χώρες του κόσμου.

Αποφύγετε την εξέχουσα τοποθέτηση (της είδησης) και την αδικαιολόγητη επανάληψη ειδήσεων περί αυτοκτονίας

Η εξέχουσα τοποθέτηση και αδικαιολόγητη επανάληψη ειδήσεων αυτοκτονίας είναι πιο πιθανό να οδηγήσουν σε μιμητική συμπεριφορά από ότι μια πιο διακριτική παρουσίαση. Τα άρθρα των εφημερίδων που αφορούν περιστατικά αυτοκτονίας θα πρέπει ιδανικά να τοποθετούνται στις εσωτερικές σελίδες, προς το κάτω μέρος της σελίδας, αντί να είναι στην πρώτη σελίδα ή στην κορυφή μιας εσωτερικής σελίδας. Παρομοίως, η τηλεοπτική μετάδοση ειδήσεων σχετικά με την αυτοκτονία θα πρέπει να γίνεται στο δεύτερο ή τρίτο διάλειμμα των τηλεοπτικών ειδήσεων και επίσης να μην ανακοινώνεται ως πρώτη είδηση στα ραδιοφωνικά νέα. Θα πρέπει επίσης να δοθεί προσοχή στον βαθμό στον οποίο η αρχική είδηση επαναλαμβάνεται

ή επικαιροποιείται, και αυτό είναι ένα θέμα που θα πρέπει να τύχει προσεκτικού χειρισμού.

Αποφύγετε την σαφή περιγραφή του τρόπου που χρησιμοποιήθηκε σε μια αυτοκτονία ή σε μια απόπειρα αυτοκτονίας

Θα πρέπει να αποφεύγεται η λεπτομερής παρουσίαση του τρόπου που χρησιμοποιήθηκε σε μία αυτοκτονία ή σε μια απόπειρα αυτοκτονίας, επειδή μια περιγραφή βήμα-προς-βήμα μπορεί να δώσει το έναυσμα στα πιο ευάλωτα άτομα να μιμηθούν την πράξη. Για παράδειγμα, στη δημοσίευση μιας είδησης που αφορά θάνατο λόγω λήψης υπερβολικής δόσης φαρμάκων, δεν θα ήταν φρόνιμο να γίνει λεπτομερής αναφορά στη φύση, την ποσότητα, τον συνδυασμό των φαρμάκων που ελήφθησαν ή στον τρόπο που έγινε η προμήθειά τους. Ιδιαίτερη προσοχή θα πρέπει να δοθεί όταν ο τρόπος αυτοκτονίας είναι ασυνήθιστος. Ενώ, από τη μια πλευρά, αυτό θα είχε μεγαλύτερη ειδησεογραφική αξία, η αναφορά του τρόπου θα μπορούσε να παρακινήσει κι άλλα άτομα να τον χρησιμοποιήσουν.

Αποφύγετε την παροχή πληροφοριών με λεπτομέρειες σχετικά με τον τόπο που έλαβε χώρα μια αυτοκτονίας ή μια απόπειρας αυτοκτονίας

Μερικές φορές, μια τοποθεσία μπορεί να αποκτήσει φήμη ως «τόπος αυτοκτονιών» - για παράδειγμα, μια γέφυρα, ένα ψηλό κτίριο, ένας απόκρημνος βράχος ή ένας σιδηροδρομικός σταθμός ή σιδηροδρομική διάβαση, όπου έχουν πραγματοποιηθεί θανατηφόρες ή μη θανατηφόρες απόπειρες αυτοκτονίας. Ιδιαίτερη προσοχή θα πρέπει να δίνεται από τους επαγγελματίες των μέσων μαζικής ενημέρωσης, έτσι ώστε να μην γίνει προώθηση αυτών των τοποθεσιών ως «τόπων αυτοκτονίας», χρησιμοποιώντας - για παράδειγμα - μια γλώσσα εντυπωσιασμού στην περιγραφή τους ή υπερβάλλοντας τον αριθμό των συμβάντων που έλαβαν χώρα εκεί.

Διατυπώστε προσεκτικά τους τίτλους των ειδήσεων (πρωτοσέλιδα)

Οι τίτλοι των ειδήσεων σχεδιάζονται για να προσελκύσουν την προσοχή του αναγνώστη, δίνοντας του την ουσία της ιστορίας, με όσο το δυνατόν λιγότερες λέξεις. Η χρήση της λέξης «αυτοκτονία» στον τίτλο θα πρέπει να αποφεύγεται, όπως επίσης και η σαφής αναφορά στον τρόπο ή στον τόπο της αυτοκτονίας.

Δώστε προσοχή στη χρήση φωτογραφιών ή βίντεο

Δεν θα πρέπει να χρησιμοποιούνται φωτογραφίες ή βίντεο για την παρουσίαση της σκηνής μιας συγκεκριμένης αυτοκτονίας, ιδιαίτερα εάν έτσι καθίσταται σαφής η τοποθεσία ή η μέθοδος στον αναγνώστη ή στον τηλεθεατή. Επιπλέον, δεν θα πρέπει να γίνεται χρήση φωτογραφιών ενός ατόμου που αυτοκτόνησε. Εάν χρησιμοποιηθεί οπτικό υλικό, θα πρέπει να χορηγείται ρητή άδεια από τα μέλη της οικογένειας. Αυτές οι εικόνες δεν θα πρέπει να τοποθετούνται σε πολύ εμφανές σημείο και δεν θα πρέπει να εξιδανικεύουμε τον/την αυτόχειρα προβάλλοντας την αυτοκτονία σαν μια ηρωική ή ρομαντική πράξη. Επίσης, δεν θα πρέπει να δημοσιεύονται σημειώματα αυτοκτονίας.

Δώστε ιδιαίτερη προσοχή όταν δημοσιεύετε αυτοκτονίες διασημοτήτων

Οι αυτοκτονίες διασημοτήτων είναι σαφώς ειδήσεις με υψηλή ειδησεογραφική αξία και συχνά θεωρείται ότι η δημοσίευσή τους προκαλεί το ενδιαφέρον του κοινού. Ωστόσο, είναι ιδιαίτερα πιθανό, οι ειδήσεις αυτοκτονιών διάσημων προσώπων από τον χώρο του θεάματος και της πολιτικής να επηρεάσουν τη συμπεριφορά εύάλτων ατόμων, διότι τα πρόσωπα αυτά είναι σεβαστά από το κοινό. Η προβολή του θανάτου ενός διάσημου προσώπου ως μια ηρωική ή ρομαντική πράξη μπορεί να υποδηλώνει ότι η κοινωνία τιμά την αυτοκτονική συμπεριφορά. Για το λόγο αυτό, ιδιαίτερη προσοχή πρέπει να δοθεί κατά τη δημοσίευσή αυτοκτονιών διασημοτήτων. Τα δημοσιεύματα δεν πρέπει να ηρωοποιούν την αυτοκτονία, ούτε να περιγράφουν τη μέθοδο, ενώ παράλληλα θα πρέπει να σχολιάζουν τις

συνέπειες που είχε η πράξη αυτή στους άλλους. Επίσης, θα πρέπει να υπάρχει ιδιαίτερη μέριμνα σε περιπτώσεις όπου γίνεται αναφορά στον θάνατο ενός δημόσιου/διάσημου προσώπου, χωρίς να είναι άμεσα γνωστή η αιτία του θανάτου. Οι εικασίες για αυτοκτονία, από την πλευρά των μέσων μαζικής ενημέρωσης μπορεί να είναι επιβλαβείς, και είναι προτιμότερο να αναμείνει κάποιος τη γνωστοποίηση της αιτίας του θανάτου.

Αποδώστε τον δέοντα σεβασμό στα άτομα που πενθούν λόγω αυτοκτονίας

Η απόφαση να πάρει συνέντευξη κάποιος από ένα άτομο που πενθεί την απώλεια ανθρώπου του λόγω αυτοκτονίας δεν πρέπει να ληφθεί ασυλλόγιστα. Τα άτομα που πενθούν λόγω αυτοκτονίας αντιμετωπίζουν και τα ίδια αυξημένο κίνδυνο αυτοκτονίας. Οι άνθρωποι που έχουν βιώσει τον θάνατο από αυτοκτονία ενός αγαπημένου προσώπου είναι ευάλωτοι και πρέπει να διαχειριστούν τη θλίψη τους και άλλα συναφή θέματα. Θα πρέπει πάντοτε να γίνεται σεβαστή η προσασία της ιδιωτικής τους ζωής.

Παρέχετε πληροφορίες σχετικά με το πού μπορεί να αναζητηθεί βοήθεια

Πληροφορίες σχετικά με τις επιλογές που υπάρχουν για την αναζήτηση βοήθειας θα πρέπει να περιλαμβάνονται στο τέλος μιας είδησης που αφορά μια αυτοκτονία. Οι συγκεκριμένες πηγές βοήθειας εξαρτώνται από το γενικότερο πλαίσιο, αλλά μπορεί να περιλαμβάνουν ιατρούς, άλλους επαγγελματίες ψυχικής υγείας, πηγές βοήθειας στην κοινότητα, καθώς επίσης και τηλεφωνικές γραμμές βοήθειας. Η παράθεση διαθέσιμων πηγών βοήθειας θα παράσχει μια άμεση οδό για την εύρεση υποστήριξης σε εκείνα τα άτομα που είναι απελπισμένα ή έχουν την παρόρμηση να κάνουν κακό στον εαυτό τους ως αποτέλεσμα της δημοσιευμένης αυτοκτονίας.

Αναγνωρίστε ότι και οι ίδιοι οι επαγγελματίες των μέσων ενημέρωσης μπορεί να επηρεαστούν από ειδήσεις σχετικές με την αυτοκτονία

Η προετοιμασία ενός δημοσιεύματος που αφορά την αυτοκτονία

ενός ατόμου μπορεί να έχει αντίκτυπο στις εμπειρίες των ίδιων των επαγγελματιών των μέσων μαζικής ενημέρωσης. Το αποτέλεσμα μπορεί να είναι ιδιαίτερα έντονο σε μικρές κοινότητες με ισχυρούς δεσμούς μεταξύ των μελών τους, όπου οι επαγγελματίες των ΜΜΕ συνδέονται συναισθηματικά με το άτομο που αυτοκτόνησε. Η διοίκηση των μέσων μαζικής ενημέρωσης είναι υποχρεωμένη να διασφαλίσει ενημέρωση και υποστήριξη για το προσωπικό της, ιδίως για το νεότερο σε εμπειρία προσωπικό. Στο πλαίσιο της υποστήριξής τους θα μπορούσε να περιλαμβάνεται η δυνατότητα συναντήσεων αποφόρτισης, καθώς και ένα πλαίσιο καθοδηγητικής υποστήριξης και ούτω καθεξής

Σε ατομικό επίπεδο, οι επαγγελματίες των ΜΜΕ δεν θα πρέπει να διστάσουν να απευθυνθούν σε ειδικό εντός ή εκτός του οργανισμού τους, εφόσον έχουν επηρεαστεί αρνητικά, με οποιονδήποτε τρόπο.

Πηγές αξιόπιστων πληροφοριών

Οι επαγγελματίες των μέσων μαζικής ενημέρωσης που αναζητούν πληροφορίες σχετικές με αυτοκτονία, θα πρέπει να χρησιμοποιούν αυθεντικές και αξιόπιστες πηγές. Επίσης, θα πρέπει να γίνεται προσεκτική και σωστή ερμηνεία των στατιστικών στοιχείων.

Οι εθνικές στατιστικές υπηρεσίες, σε πολλές χώρες του κόσμου, παρέχουν στοιχεία σχετικά με ετήσια ποσοστά αυτοκτονίας, συνήθως ανάλογα με την ηλικία και το φύλο. Επίσης, τα κράτη μέλη υποβάλλουν στοιχεία θνησιμότητας, συμπεριλαμβανομένης της αυτοκτονίας, στον Π.Ο.Υ, σε ορισμένες περιπτώσεις ξεκινώντας από το 1950. Μπορείτε να βρείτε την ιστοσελίδα του Π.Ο.Υ στη διεύθυνση: www.who.int.

Σε πολλές χώρες υπάρχουν οργανισμοί που παρέχουν γενικές πληροφορίες σχετικά με την αυτοκτονία. Μερικές από αυτές τις οργανώσεις δραστηριοποιούνται στην πρόληψη αυτοκτονιών, προσφέρουν υποστήριξη σε άτομα που έχουν αυτοκτονικές σκέψεις ή πενθούν την απώλεια δικού τους ανθρώπου από αυτοκτονία, παρέχουν υπηρεσίες υποστήριξης, και προωθούν την έρευνα. Η Διεθνής Ένωση για την Πρόληψη της Αυτοκτονίας (IASP) είναι το διεθνές ισοδύναμο αυτών των τοπικών ενώσεων, και έχει εκπροσώπηση από πολλές χώρες σε όλο τον κόσμο.

Η ιστοσελίδα της IASP παρέχει μια σημαντική ποσότητα υλικού, η οποία μπορεί να προσφέρει χρήσιμες πληροφορίες στους επαγγελματίες των μέσων μαζικής ενημέρωσης, οι οποίοι ασχολούνται με την

προετοιμασία ειδήσεων σχετικά με την αυτοκτονία. Μπορεί να βρεθεί στη διεύθυνση: <http://www.iasp.info>. Κατευθυντήριες οδηγίες προερχόμενες από περισσότερες από 30 χώρες, σχετικά με τη δημοσίευση αυτοκτονιών στα ΜΜΕ, έχουν αναρτηθεί στην ιστοσελίδα της IASP.

Όπου αυτό είναι δυνατό, θα μπορούσαν επίσης να αναζητηθούν συμβουλές από ειδικούς. Οι ειδικοί μπορεί να βοηθήσουν στην κατάρριψη ορισμένων μύθων γύρω από την αυτοκτονία. Μπορούν να προσφέρουν και γενικότερες συμβουλές σχετικά με την πρόληψη των αυτοκτονιών, αλλά και ειδικότερα για την αναγνώριση και διαχείριση του αυτοκτονικού κινδύνου.

Κατά την σύγκριση διεθνών δεικτών αυτοκτονίας χρειάζεται ιδιαίτερη προσοχή. Οι νομικές επιταγές διαφέρουν από χώρα σε χώρα κι αυτό μπορεί να επηρεάσει τον αριθμό των αυτοκτονιών που καταγράφονται.

Άλλες μορφές των μέσων μαζικής ενημέρωσης

Οι παρούσες οδηγίες αναφέρονται στη δημοσίευση αυτοκτονιών στα παραδοσιακά μέσα μαζικής ενημέρωσης – εφημερίδες, τηλεόραση και ραδιόφωνο. Σαφώς, οι νεότερες μορφές των μέσων μαζικής ενημέρωσης, όπως το διαδίκτυο, χρήζουν προσοχής: ένας αυξανόμενος αριθμός ιστοσελίδων στο διαδίκτυο παρέχει λεπτομερή καθοδήγηση σχετικά με μεθόδους αυτοκτονίας και σχετικά με τη διευκόλυνση συμφώνων αυτοκτονίας (συμφωνία 2 ατόμων κι άνω στο διαδίκτυο να αυτοκτονήσουν μαζί), προσφέρει λεπτομερείς περιγραφές αυτοκτονιών διασημοτήτων ή/και εμφανίζει φωτογραφίες ανθρώπων που έχασαν τη ζωή τους από αυτοκτονία. Επιπλέον, φανταστικές απεικονίσεις της αυτοκτονίας στη μεγάλη και μικρή οθόνη όπως και στη θεατρική σκηνή μπορούν να επηρεάσουν τις απόψεις και τις συμπεριφορές του κοινού.

Είναι πέρα από το πεδίο αυτών των οδηγιών η ενασχόληση με όλους εκείνους που είναι υπεύθυνοι για τα περιεχόμενα ιστοσελίδων, ταινιών, τηλεοπτικών σειρών ή θεατρικών έργων, τα οποία απαιτούν περαιτέρω προσοχή. Ωστόσο, αυτές οι οδηγίες μπορεί να είναι επίσης χρήσιμες και για άλλες μορφές των μέσων μαζικής ενημέρωσης.

Παράρτημα 1: Μια επισκόπηση της επιστημονικής βιβλιογραφίας σχετικά με τη μιμητική αυτοκτονία

Οι πρώτες ενδείξεις για την επίδραση των μέσων μαζικής ενημέρωσης στην αυτοκτονική συμπεριφορά προέκυψαν στα τέλη του 18ου αιώνα. Το 1774, ο Γκαίτε δημοσίευσε το μυθιστόρημα «Τα Πάθη του νεαρού Βέρθερου», στο οποίο ο ήρωας αυτοπυροβολήθηκε, επειδή ερωτεύτηκε μια γυναίκα την οποία ήταν αδύνατο να την προσεγγίσει. Το μυθιστόρημα είχε συνδεθεί με μια έξαρση αυτοκτονιών που σημειώθηκε σε όλη την Ευρώπη μετά την έκδοσή του – πολλοί από εκείνους που έχασαν τη ζωή τους ήταν ντυμένοι παρόμοια με τον Βέρθερο, υιοθέτησαν τη μέθοδο αυτοκτονίας του ή βρέθηκαν νεκροί με ένα αντίγραφο του βιβλίου. Κατά συνέπεια, το βιβλίο απαγορεύθηκε σε αρκετές ευρωπαϊκές χώρες.

Στοιχεία σχετικά με τις μιμητικές αυτοκτονικές συμπεριφορές που παρατηρούνται ως συνέπεια της αναφοράς στην αυτοκτονία στα ρεπορτάζ των ειδήσεων ή της απεικόνισης της αυτοκτονίας στα μέσα ψυχαγωγίας, παρέμειναν ανέκδοτα μέχρι το 1970, όταν ο Phillips¹ δημοσίευσε μια σημαντική μελέτη, η οποία συνέκρινε αναδρομικά: τον αριθμό των αυτοκτονιών που συνέβησαν κατά τους μήνες όπου ένα πρωτοσέλιδο άρθρο σχετικό με αυτοκτονία εμφανίστηκε στον τύπο των Ηνωμένων Πολιτειών με τον αντίστοιχο αριθμό αυτοκτονιών που έλαβε χώρα στους μήνες, κατά τους οποίους δεν είχε εμφανιστεί κανένα τέτοιο άρθρο. Κατά τη διάρκεια της 20ετούς περιόδου μελέτης υπήρξαν 33 μήνες κατά τους οποίους δημοσιεύθηκε κάποιο σχετικό πρωτοσέλιδο άρθρο, σε 26 από αυτούς τους μήνες παρατηρήθηκε μια σημαντική αύξηση στον αριθμό των αυτοκτονιών. Από την εποχή της μελέτης του Phillips, έχουν πραγματοποιηθεί πάνω από 50 έρευνες σχετικά με τις μιμητικές αυτοκτονίες. Συλλογικά, αυτές οι μελέτες έχουν ενισχύσει τα στοιχεία τεκμηρίωσης με μια σειρά από τρόπους. Κατά κύριο λόγο, έχουν χρησιμοποιήσει βελτιωμένες μεθοδολογίες. Για παράδειγμα, οι Wasserman² και Stack³ αμφότεροι αναπαρήγαν τα ευρήματα της αρχικής μελέτης του Phillips, όταν επέκτειναν την περίοδο παρατήρησης, εφάρμοσαν πιο πολύπλοκες μεθό-

δους ανάλυσης ποσοτικής και ποιοτικής χρονοσειράς και εξέτασαν τους δείκτες παρά τους απόλυτους αριθμούς των αυτοκτονιών. Δευτερευόντως, διερεύνησαν διαφορετικά μέσα ενημέρωσης. Για παράδειγμα, οι Bollen και Phillips⁴ και ο Stack⁵ εξέτασαν την επίδραση περιστατικών αυτοκτονίας, τα οποία είχαν εθνική κάλυψη στα τηλεοπτικά δελτία ειδήσεων των Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής και διαπίστωσαν ότι υπήρξαν σημαντικές αυξήσεις στους δείκτες των αυτοκτονιών, μετά από τη μετάδοση των εν λόγω ειδήσεων. Τέλος, παρά το γεγονός ότι η πλειονότητα των πρώιμων μελετών πραγματοποιήθηκε στις ΗΠΑ και εξέτασε μόνο τις αυτοκτονίες, μεταγενέστερες μελέτες διεύρυναν το πεδίο προς τις χώρες της Ασίας και της Ευρώπης και συμπερίελαβαν στις μελέτες τους και τον αριθμό των αποπειρών αυτοκτονίας. Για παράδειγμα, πρόσφατες μελέτες από τους Cheng et al.^{6,7} και τους Yip et al.⁸ έδειξαν αυξήσεις στα ποσοστά των αυτοκτονιών και των αποπειρών αυτοκτονίας, μετά από δημοσίευση αυτοκτονιών διασημοτήτων στην Κίνα, στην Επαρχία της Ταϊβάν, και στην Ειδική Διοικητική Περιφέρεια του Χονγκ Κονγκ, αντίστοιχα. Μια μελέτη από τους Etzersdorfer, Voráček και Sonneck^{9,10} ανέφερε παρόμοια αποτελέσματα μετά τη δημοσίευση της αυτοκτονίας διάσημου ατόμου στη μεγαλύτερη αυστριακή εφημερίδα, με την αύξηση των αυτοκτονιών να είναι πιο έντονη σε περιοχές με τη μεγαλύτερη διανομή.

Συστηματικές ανασκοπήσεις αυτών των μελετών έχουν οδηγήσει με συνέπεια στο ίδιο συμπέρασμα: η δημοσίευση αυτοκτονιών στα μέσα μαζικής ενημέρωσης μπορεί να οδηγήσει σε μιμητικές αυτοκτονικές συμπεριφορές¹¹⁻¹³. Οι εν λόγω ανασκοπήσεις έχουν επίσης παρατηρήσει ότι ο μιμητισμός είναι πιο εμφανής κάτω από ορισμένες συνθήκες σε σύγκριση με κάποιες άλλες. Ποικίλει χρονικά, με μια κορύφωση μέσα στις πρώτες τρεις ημέρες και σταθεροποιείται μετά από περίπου δύο εβδομάδες^{4,14}. Μερικές φορές όμως η επίδραση διαρκεί περισσότερο¹⁵. Αυτό έχει σχέση με την έκταση και την ένταση της δημοσιογραφικής κάλυψης, όπου προφανώς η επαναλαμβανόμενη κάλυψη και οι ειδήσεις «υψηλού αντίκτυπου» έχουν πιο έντονο συσχετισμό με τις μιμητικές συμπεριφορές^{9,10,16}. Ο συσχετισμός εντείνεται, όταν το πρόσωπο που περιγράφεται στην είδηση και ο αναγνώστης ή τηλεθεατής μοιάζουν με κάποιο τρόπο¹⁷ ή όταν το πρόσωπο που περιγράφεται στην ιστορία είναι μια διασημότητα που χαιρεί υψηλής εκτίμησης από τον αναγνώστη ή τον τηλεθεατή^{2,3,6,8,18}. Ειδικότερες πληθυσμιακές υπο-ομάδες (όπως π.χ. οι νέοι, τα άτομα που υποφέρουν από κατάθλιψη) μπορεί να είναι ιδιαίτερα ευάλωτες στην εκδήλωση μιμητικής συμπεριφοράς^{14,19,20}. Τέλος, και αυτό είναι πιθανώς το σημα-

ντικότερο σημείο, η εκτενής περιγραφή μιας αυτοκτονίας με συγκεκριμένη μέθοδο μπορεί να οδηγήσει σε αύξηση των αυτοκτονικών συμπεριφορών με τη χρήση της εν λόγω μεθόδου.^{9,10,21-24}

Υπάρχουν, επίσης, κάποια στοιχεία, τα οποία αφορούν τη δυνατότητα των μέσων ενημέρωσης να ασκήσουν θετική επίδραση. Αυτά τα στοιχεία προκύπτουν από μια μελέτη, η οποία εξέτασε κατά πόσον η εφαρμογή «βέλτιστων πρακτικών» στα δημοσιεύματα των ΜΜΕ θα μπορούσε να οδηγήσει σε μείωση των ποσοστών αυτοκτονίας και αποπειρών αυτοκτονίας. Η εν λόγω μελέτη των Etzersdorfer, Voráček και Sonneck κατέδειξε ότι η εφαρμογή κατευθυντήριων οδηγιών από τα ΜΜΕ, όσον αφορά στη δημοσίευση αυτοκτονιών που έλαβαν χώρα στο μετρό της Βιέννης, είχε ως αποτέλεσμα μείωση στην «εντυπωσιοθηρική» (ειδησεογραφική) κάλυψη των αυτοκτονιών και αυτό, με τη σειρά του, επέφερε 75% μείωση στο ποσοστό των αυτοκτονιών στο μετρό και 20% μείωση του συνολικού δείκτη των αυτοκτονιών στη Βιέννη²⁵⁻²⁷. Ακόμη πιο σημαντικό είναι το γεγονός ότι η επαναλαμβανόμενη, σε εθνικό επίπεδο, διανομή των εν λόγω κατευθυντήριων οδηγιών ακολουθήθηκε από μια αλλαγή των γενικότερων τάσεων στις αυτοκτονίες της Αυστρίας, σε εθνικό επίπεδο. Αυτή η θετική επίδραση ήταν πιο εμφανής σε περιοχές με ισχυρή συνεργασία από την πλευρά των ΜΜΕ και διατηρήθηκε σε μεγάλο βαθμό για ένα σημαντικό χρονικό διάστημα²⁸.

Συμπερασματικά, υπάρχουν ισχυρές ενδείξεις που υποστηρίζουν την άποψη ότι η δημοσίευση αυτοκτονιών στα ΜΜΕ μπορεί να οδηγήσει σε μιμητικές συμπεριφορές, όπως αυτό καταδεικνύεται από στατιστικά σημαντική αύξηση στο ποσοστό αυτοκτονιών και αποπειρών αυτοκτονίας. Αυτή η αύξηση δεν μπορεί να εξηγηθεί με το επιχείρημα ότι πρόκειται για αυτοκτονίες που θα συνέβαιναν ούτως ή άλλως και απλά «επισπεύδονται χρονικά», γιατί δεν ακολουθούνται από αντίστοιχες μειώσεις στα ποσοστά αυτοκτονιών. Υπάρχει μια υποχρέωση, από την πλευρά των επαγγελματιών των ΜΜΕ, να είναι προσεκτικοί στη δημοσίευση αυτοκτονιών και να εξισορροπούν το δικαίωμα του κοινού για ενημέρωση με τον κίνδυνο πρόκλησης ζημίας.

Βιβλιογραφικές αναφορές

1. **Phillips DP.** *The influence of suggestion on suicide: Substantive and theoretical implications of the Werther effect.* American Sociological Review 1974;39(3):340-354.

2. **Wasserman IM.** *Imitation and suicide: A re-examination of the Werther effect.* American Sociological Review 1984;49(3):427-436.

3. **Stack S.** *A reanalysis of the impact of non-celebrity suicides: A research note.* Social Psychiatry and Psychiatric Epidemiology 1990;25(5):269-273.

4. **Bollen KA, Phillips DP.** *Imitative suicides: A national study of the effects of television news stories.* American Sociological Review 1982;47(6):802-809.

5. **Stack S.** *The effect of publicized mass murders and murder-suicides on lethal violence, 1968-1980: A research note.* Social Psychiatry and Psychiatric Epidemiology 1989;24(4):202-208.

6. **Cheng ATA, Hawton K, Lee CTC, Chen THH.** *The influence of media reporting of the suicide of a celebrity on suicide rates: a population-based study.* International Journal of Epidemiology 2007;36(6):1229-34.

7. **Cheng ATA, Hawton K, Chen THH, Yen AMF, Chen C-Y, Chen LC et al.** *The influence of media coverage of a celebrity suicide on subsequent suicide attempts.* Journal of Clinical Psychiatry 2007;68(6):862-6.

8. **Yip PSF, Fu KW, Yang KCT, Ip BYT, Chan CLW, Chen EYH et al.** *The effects of a celebrity suicide on suicide rates in Hong Kong.* Journal of Affective Disorders 2006;93(1-3):245-52.

9. **Etzersdorfer E, Voracek M, Sonneck G.** *A dose-response relationship of imitational suicides with newspaper distribution.* Aust N Z J Psychiatry 2001;35(2):251.

10. **Etzersdorfer E, Voracek M, Sonneck G.** *A dose-response relationship between imitational suicides and newspaper distribution.* Archives of Suicide Research 2004;8(2):137-145.17

11. **Pirkis J, Blood RW.** *Suicide and the media: (1) Reportage in nonfictional media.* Crisis 2001;22(4):146-154.

12. **Stack S.** *Media impacts on suicide: A quantitative review of 293 findings.* Social Science Quarterly 2000;81(4):957-972.

13. **Stack S.** *Suicide in the media: a quantitative review of studies based on non-fictional stories.* Suicide and Life Threatening Behavior 2005;35(2):121-33.

14. **Phillips DP, Carstensen LL.** *Clustering of teenage suicides after television news stories about suicide.* New England Journal of Medicine 1986;315(11):685-689.

15. **Fu KW, Yip PSF.** *Long-term impact of celebrity suicide on suicidal ideation: Results from a population-based study.* Journal of Epidemiology and Community Health 2007;61(6):540-546.

16. **Hassan R.** *Effects of newspaper stories on the incidence of suicide in Australia: A research note.* Australian and New Zealand Journal of Psychiatry 1995;29(3):480-483.

17. **Stack S.** *Audience receptiveness, the media, and aged suicide, 1968-1980.* Journal of Aging Studies 1990;4(2):195-209.

18. **Stack S.** *Celebrities and suicide: A taxonomy and analysis.* American Sociological Review 1987;52(3):401-412.

19. **Cheng ATA, Hawton K, Chen THH, Yen AMF, Chang J-C, Chong M-Y, et al.** *The influence of media reporting of a celebrity suicide on suicidal behaviour in patients with a history of depressive disorder.* Journal of Affective Disorders 2007;103:69-75.

20. **Phillips DP, Carstensen LL.** *The effect of suicide stories on various demographic groups, 1968-1985.* Suicide and Life Threatening Behavior 1988;18(1):100-114.

21. **Ashton JR, Donnan S.** *Suicide by burning: A current epidemic.* British Medical Journal 1979;2(6193):769-770.

22. **Ashton JR, Donnan S.** *Suicide by burning as an epidemic phenomenon: An analysis of 82 deaths and inquests in England and Wales in 1978-79.* Psychological Medicine 1981;11(4):735-739.18

23. **Veysey MJ, Kamanyire R, Volans GN.** *Antifreeze poisonings give more insight into copycat behaviour.* British Medical Journal 1999;319(7217):1131.

24. **Hawton K, Simkin S, Deeks J, O'Connor S, Keen A, Altman DG et al.** *Effects of a drug overdose in a television drama on presentations to hospital for self poisoning: Time series and questionnaire study.* British Medical Journal 1996;318(7189):972-977.

25. **Etzersdorfer E, Sonneck G.** *Preventing suicide by influencing massmedia reporting: The Viennese experience 1980-1996.* Archives of Suicide Research 1998;4(1):64-74.

26. **Etzersdorfer E, Sonneck G, Nagel Kuess S.** *Newspaper reports and suicide.* New England Journal of Medicine 1992;327(7):502-503.

27. **Soneck G, Etzersdorfer E, Nagel Kuess S.** *Imitative suicide on the Viennese subway.* Social Science and Medicine 1994;38(3):453-457.

28. **Niederkrotenthaler T, Sonneck G.** *Assessing the impact of media guidelines for reporting on suicides in Austria: interrupted time series analysis.* Australian and New Zealand Journal of Psychiatry 2007;41(5):419-428.

www.ygeia-pronoia.gr

www.espa.gr

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
"ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΑΝΘΡΩΠΙΝΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ"

www.prosonolotahos.gr

Με τη συμβολή της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης